

Halsnæs
Kommune

Plejeplan for Lyngbakkerne

Redelighed
Helhed
Mulighed

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	2
1.1 Fredningens bestemmelser og formål	2
1.2 Plejeplanens disposition	2
1.3 Plejeplanens udarbejdelse	2
2. Generelle forhold	3
2.1 Beliggenhed	3
2.2 landskabelige værdier	4
2.3 Værdifuld flora og fauna	5
2.4 Problemarter	6
2.5 Rekreative værdier	6
2.6 Planforhold	6
3. Plejeindgreb	8
3.1 Eksisterende forhold 2020	8
3.2 Mål	8
3.3 Førstegangspeje	9
3.4 Vedvarende plejeindgreb	12
3.5 Formidling	13

Plejeplan for Lyngbakkerne er udarbejdet af Halsnæs Kommune, Afdeling for Natur og Miljø i 2021.

Lyngbakkerne

1. Indledning

1.1 Fredningens bestemmelser og formål

Området blev fredet år 1939, siden er der ved tillægskendelser, senest i 1962 føjet flere matrikler til fredningen. Formålet med at fredningen blev vedtaget var *"Af hensyn til den landskabelige skønhed og frie beliggenhed med udsigt over vandet..."*.

Fredningen skulle sikre offentlighedens adgang til det bynære naturareal og arealet skulle i øvrigt henligge i sin daværende tilstand. Herudover blev det bestemt i fredningen, at arealet ikke må bebygges, tilplantes eller terrænreguleres, og der må ikke henkastes affald, camperes eller uden tilladelse anlægges veje.

Nærværende plejeplan skal medvirke til opfyldelsen af fredningens formål, herunder særligt at forbedre forholdene for den naturlige overdrevs- og hedevegetation samt sikre de landskabelige og rekreative værdier for området.

1.2 Plejeplanens disposition

Først gennemgås de generelle forhold såsom beliggenhed, værdier og planforhold. Dernæst beskrives de eksisterende forhold og mål. Sidst i planen beskrives konkrete tiltag.

1.3 Plejeplanens udarbejdelse

Området er omfattet af en plejeplan udarbejdet i april 1984. Halsnæs Kommune ønsker at udarbejde en ny plejeplan for arealet, idet den gamle ikke længere er tidsvarende, da der bl.a. er nye problemarter på arealet. Den nye plejeplan vil i højere grad sikre fredningens formål, samt forbedre de rekreative og naturmæssige værdier i området, da denne tager udgangspunkt i de nuværende forhold. Det er nødvendig, at der sker en kontinuerlig og målrettet naturpleje, såfremt ønsket om en mere forskelligartet natur, skal opfyldes.

Der har gennem de seneste år været en øget tilgroning af vedopvækst og særligt yderarealerne er i dag groet til i træer. Halsnæs kommune har løbende naturplejet ved fåreafræsning samt i vinteren 2011/2012 ryddet noget af træopvæksten. Alligevel er den karakteristiske overdrevs og hede vegetation stadig under pres. For at sikre sammenhæng og effektivitet i den fortsatte forvaltning af arealet, er denne plejeplan udarbejdet.

2. Generelle forhold

2.1 Beliggenhed

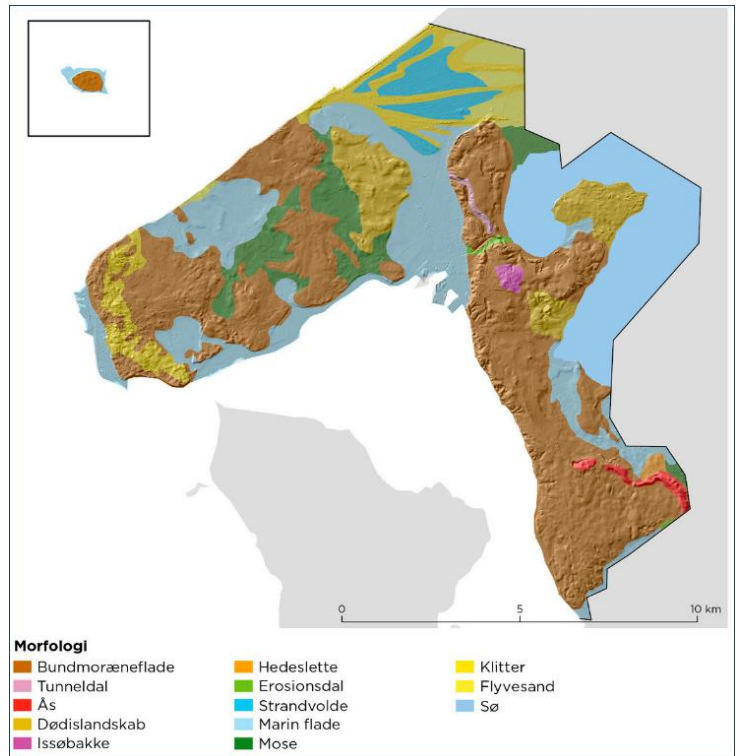
Lyngbakkerne er beliggende syd for Hundested havn. Arealet udgør ca. 6,2 ha. og omfatter matrikel nr. 5a, Tømmerup bys Overdrev, Torup. Selve fredningen udgør arealets sydligste del og har en størrelse på ca. 4,5 ha. Lyngbakkerne har flere adgangsveje blandt andet løber der en sti fra Porthusvej igennem arealet, der kan også parkeres på p-pladsen mellem Søndergade 120-124, 3390 Hundested.

Kort 1: Lyngbakkernes beliggenhed

2.2 landskabelige værdier

De højtliggende dele af landskabet ved området omkring Lyngbakkerne, blev dannet under sidste istid. Området består af bundmoræneflader, det er en betegnelse for en moræne, der er aflejret under gletsjeren, hvilket har medført at landskabet i dag er let bølgende. Da isen var smeltet, begyndte landhævningen. Landhævningen medførte at blæsten transporterede flyvesand fra kysten ind over land, som blandt andet blev "aflejret" på det areal, vi i dag kender som Lyngbakkerne. Fra Lyngbakkerne er en flot bevaringsværdig udsigt ud over Kattegat.

Kort 2: Morfologisk kort over de vigtigste landskabelementer i Halsnæs Kommune. Kilde: /GEUS, 2017.

Billede 1: Udsigten fra Lyngbakkerne

2.3 Værdifuld flora og fauna

Lyngbakkerne er med sine tørre sandede skråninger velegnet som levested for planter og dyr, der karakteriserer heder og overdrev.

Da området blev fredet i 1939, var det blandt andet grundet lyngen, der er karakteristisk for heder. En registrering fra Frederiksborg Amt i 1993 viser, at der på arealet også fandtes andre karakteristiske hede og overdrevsarter som eksempelvis den sjældne kassubisk vikke, og de mere almindelige hede/overdrevsarter, som nikkende limurt, nikkende købjælde, bakke-nellikke og sand-løg.

I dag er det stadig muligt at finde plantearter, der vidner om den artsrige vegetation, der engang har været udbredt på arealet og som potentielt kan komme til at præge Lyngbakkerne igen. Det er for eksempel arter som vellugtende gulaks, græsbladet fladstjerne, blåmunke, liden klokke og bakke-nellikke.

Halsnæs Kommune formoder, at der på arealet også findes markfirben, eftersom der i 2020 blev registreret markfirben på Sitkabakken, som ligger 150 meter fra Lyngbakkerne. Herudover blev der på Lyngbakkerne fundet markfirben i 2006 (fugleognatur.dk)

Billede 2: Blåmunke

2.4 Problemarter

Området er flere steder tæt bevokset med den invasive art rynket rose. En art kaldes invasiv, når den breder sig voldsomt og danner tætte bestande, hvor få andre plante-arter kan trives. En invasiv art hører ikke naturligt til i den danske natur og medfører en ringe naturmæssig værdi, fordi den udkonkurrerer de hjemmehørende arter. Derfor er det vigtigt at bekæmpe de invasive arter.

Billede 3: Rynket rose

Ud over de invasive arter, er lyngen i dag presset af problemarter, som er hjemmehørende men på dette sted optræder invasivt, for den oprindelige artsrige vegetation. Det er eksempelvis arter som brombær, bjerg-rørhvene og sandstar.

2.5 Rekreative værdier

Lyngbakkerne er centralt placeret i Hundestedets bymidte tæt på station, havn og institutioner, og rummer både muligheder for formidling af natur og geologi samt motion og udeliv. De mange trampestier gennem området er et synligt tegn på at området er meget besøgt, og det formodes at områdets primære brugergruppe er områdets beboere, og andre i nærområdet, der ønsker at gå en tur. Derudover benyttes det i skoletiden af børn fra den nærliggende skole, og om vinteren er det et oplagt kælkeområde.

Fra toppen af den højeste bakke er der placeret et bordbænke sæt, hvorfra man kan nyde udsigten over byen og fjorden.

Lyngbakkerne er desuden et af de tre områder, der indgår i kommunens digitale skattejagt "Naturskatten". Naturskatten kan hentes som app til både android og iphone.

2.6 Planforhold

Det fredede areal ligger i landzone, mens arealet lige nordfor er i byzone. Den nordlige del af arealet er omfattet af lokalplan nr. 21, som primært indbefatter helårsanvendeligt bebyggelse. Lokalplanen er inddelt i delområder, med forskellige bestemmelser. Bestemmelsen for delområdet for matrikel 5a, Tømmerup by, Torup, foreskriver, at matriklen skal fastholdes i landzone. Den anden halvdel af matriklen skal friholdes fra bebyggelse og må kun udlægges til institutionsformål.

Fredningen for Lyngbakkerne er en "status quo" fredning, hvilket betyder at målet for naturplejen er den tilstand, der var ved indgåelse af fredningen i 1939, samt de bestemmelser, der er beskrevet i fredningen.

Billede 4: Flyfoto, det kgl. Bibliotek, Lyngbakkerne 1956. Billede 5: Luftfoto, Lyngbakkerne 1954.

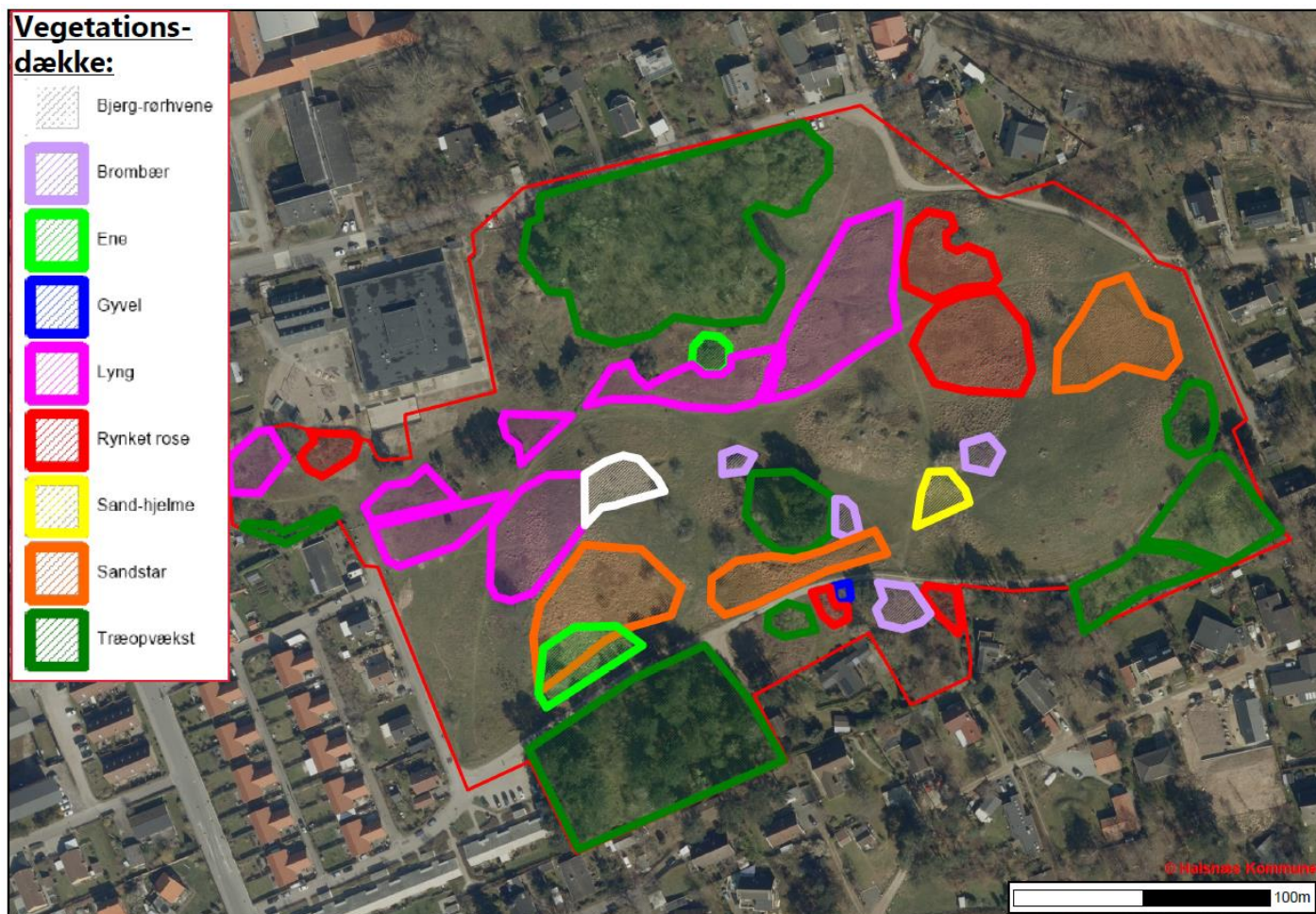

Kort 2: Ortofoto 2020, Lyngbakkerne med øget tilgroning særligt langs yderarealerne.

3. Plejeindgreb

3.1 Eksisterende forhold 2020

Lyngbakkerne udgør et 6,2 ha. stort areal, hvoraf cirka 5 ha. er indhegnet. Arealet er på kortet nedenfor inddelt i zoner baseret på dominerende vegetationsdække.

Kort 3: Arealet inddelt efter vegetationsdække.

Størstedelen af arealet har været afgræsset med får, som har været med til at bekæmpe blandt andet rynket rose samt at forynge lyngvæksten. Lyngopvækstens foryngelse har været succesfuld, men rynket rose er ligeledes blot blevet forynget og ikke udryddet. Derudover udgør sandstar en trussel for de lyskrævende arter, da den flere steder danner tætte måtter. Der er derfor et behov for en ekstra indsats mod sandstaren.

3.2 Mål

Målet for plejen er at genskabe et lysåbent hede- og overdrevsområde til gavn for den karakteristiske flora og fauna, samt sikre at landskabelige og rekreative interesser bliver bevaret eller forbedret.

Det største problem for områdets udvikling er bevoksningerne af skovfyr, rynket rose, brombær, bjerg-rørhvene og sandstar. Det primære mål for plejen er derfor at bekæmpe disse arter, uden at skade den karakteristiske flora for området. Når disse arter er bekæmpet, vil det være pleje for den karakteristiske flora, der er i fokus.

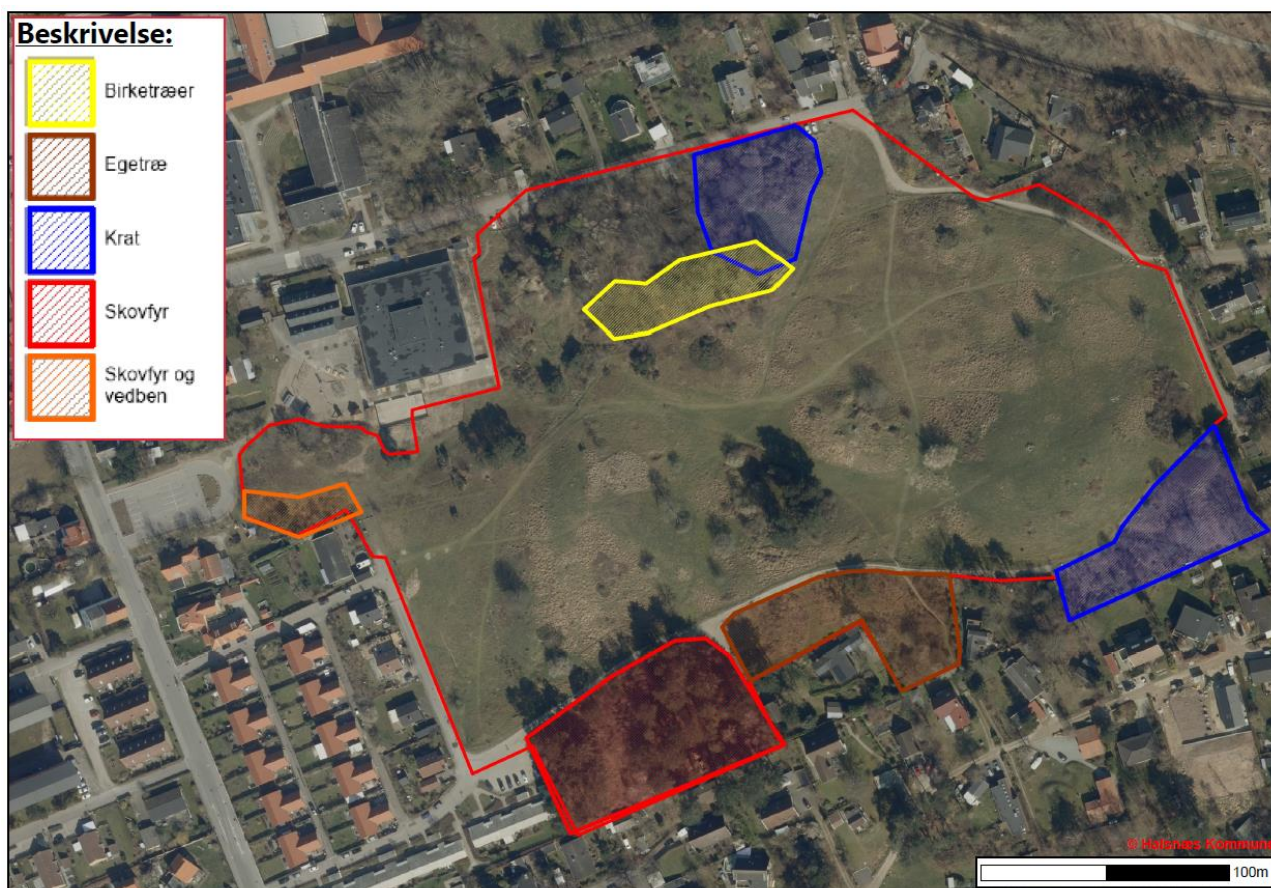
3.3 Førstegangspleje

Rydning og veteranisering

De rødt skraverede områder med træopvækst skal veteraniseres eller ryddes og efterlades som dødt ved i det grønt skraverede område. Det grønt skraverede område har ikke det store potentiale rent botanisk, dels fordi det ligger i en lavning og dels fordi det vil være skygget af de nærliggende træer, der af rekreative hensyn, vil bevares. Det rekreative brug af arealet har en høj værdi, særlig for Lillebjergskole, der er aktive bruger.

Kort 4: Oversigt over områder, hvor træer skal veteraniseres eller ryddes markeret med rødt. Dødt ved henligges i det grønt skraverede område.

Kort 5: Oversigt over træopvækster.

De skraverede områder med træopvækster som skovfyr, egetræer og krat skal ryddes og henligges i det grønnskaverede areal på kort 4. Det døde ved skal henligge med det formål at skabe levesteder for forskellige dyr, svampe og mosser.

Birketræerne skal veteraniseres. Når man veteraniserer et træ efterligner man eksempelvis lynnedslag, sygdom, vejr og gnav fra dyr som er hændelser et træ naturligt kan blive udsat for. Et svækket træ har sværere ved at modstå angreb fra bl.a. insekter og svampe, og vil hurtigt være medvirkende til en mere artsrig fauna.

I det sydligste krat område, kort 5, er der fundet slåen. Denne bør ikke fældes, fordi den har tendens til at sætte kraftige rodkud. Herudover danner dens bær et fødegrundlag for fuglelivet om vinteren.

Billede 6: Eksempel på træer, der af rekreative hensyn skal bevares. Disse træer står i den nordligete del af kort 5, der ikke er skraveret.

Billede 7: Eksempel på birketræer, der skal veteraniseres. Disse træer står i det gult skraverede område af kort 5.

Afbrænding af heden

Ved afbrænding fjerner man næringen og det tykke døde førnelag på jorden, hvilket giver hedelyngen samt andre hedearter mulighed for at spire og genetablere sig. Afbrændingen skal foregå i det tidlige forår inden fugle og andre smådyr begynder at yngle. Ulempen er, at rynket rose har vist sig at have nemt ved at etablere sig i afbrændt jord. Derfor bør det undgås at afbrænde på områder, hvor rynket rose er dominerende. Herudover har ene ikke godt af at blive afbrændt, og områder med ene bør derfor også undgås ved afbrændingen.

Inde i indhegningen skal ca. halvdelen af arealet afbrændes som førstegangspleje. Det kan være svært at planlægge præcis hvilke arealer, der bliver afbrændt, da der er flere faktorer som vind og vejr, der spiller ind, den dag afbrændingen finder sted. Formålet med afbrændingen er at få nulstillet arealet og særligt holde sandstaren og bjergrør-hvenen tilbage, da disse optræder meget dominerende på arealet.

3.4 Vedvarende plejeindgreb

Vedvarende pleje for Lyngbakkerne kan være en kombination af:

3.4.1 Afgræsning

Afgræsning med får eller geder har flere steder vist sig at være effektivt til bekæmpelse af blandt andet rynket rose. Ekstensive fåre racer som eksempelvis Spælsau eller Gute får er at foretrække, blandt andet grundet deres robusthed overfor vind og vejr, hvilket giver mulighed for helårsafgræsning. Derudover er deres villighed til at gå på de grovere vækster som rynket rose og sandstar en fordel på dette område.

Alternativt kan der anvendes andre dyrearter til afgræsning, eksempelvis kreaturer. Kreaturer græsser på en anden måde end får og geder. Får og geder spiser meget selektivt idet de kan nippe enkelte knopper af planter, hvor kreaturer river store mundfulde planter op, hvorfor de ofte medfører en mere artsrig vegetation end får. Kvægets færdsel over arealet er jævnt fordelt, og tramp fra større dyr efterlader spirebed, til fordel for eksempelvis enebærbuske. Herudover spiser de typisk først lyngen efter den er afblomstret. Ved udsætning af kreaturer bør der vælges robuste racer som Galloway, Welsh Black og Angus, som er tolerante overfor vind og vejr. Særligt Welsh Black er egnet, fordi den er tolerant overfor koldt, vådt og varmt vejr. Welsh Black spiser gerne vedplanter som birk, pil og brombær og er en af de mest effektive kvægracer til at forhindre tilgroning med vedplanter.

Afgræsning med heste kan, ligesom kreaturer, medføre en artsrig vegetation. Heste foretrækker græsser og kan spise mere selektivt end kreaturer. Af de mere robuste arter kan nævnes Shetlændere, Exmoor og Islændere. Ulempen ved disse arter er, at de ikke går så meget på de grovere vækster, som får og geder gør.

Når flere dyrearter græsser sammen enten på samme tid eller periodisk kaldes det samgræsning. Samgræsning kan eksempelvis være med heste og får, som på grund af deres

forskellige græsningsmønstre kan være et effektivt middel til at opnå størst biodiversitet på arealet.

3.4.2 Afbrænding

Afbrændingen af Lyngbakkerne, kan ske kontinuerligt enten over store områder eller mindre områder på arealet. Afbrændingen bør foretages såfremt, det vurderes, at førstegangs afbrændingen ikke kom helt i bund med førnen, eller hvis der på senere tidspunkt kommer flere udfordringer med vedholdende problemarter, som sandstar og bjerg-rørhvene. Her kan man eksempelvis vælge at afbrænde et mindre område, hvor disse arter er meget fremtrædende.

3.4.4 Slåning

Slåning kan være en praktisk metode til at holde særligt yderarealerne lysåbne, men denne metode medfører ikke nødvendigvis større biodiversitet/artsrigdom bl.a. fordi at slåning giver en ensartethed i strukturen, hvor myretuer og andre ujævnheder fjernes. Metoden fjerner kun næring fra arealet, hvis der er opsamler på, ellers vil afslået materiale skygge eventuelle spirebede for lyskrævende arter væk. Denne metode bør derfor kun vælges, hvis ingen af de ovenstående løsninger er en mulighed.

3.5 Formidling

Der bør iværksættes generel formidlingskampagne om den skadelige effekt arealets problemarter har på den naturlige vegetation, evt. i form af et informationsbrev til de borgere, der bor i 1. og 2. række ud til Lyngbakkerne. Formålet med kampagnen er at få beboerne til at forstå nødvendigheden af plejen på Lyngbakkerne.

Det eksisterende infoskilt ved Lyngbakkerne, bør opdateres inden for nærmeste fremtid.